

УДК: 327(477): 352

Сучасні аспекти транскордонної співпраці на прикладі функціонування Єврорегіону «Верхній Прут»

О.О. ГРУШКО

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна,
E-mail: oleksiy.hrushko@gmail.com

Авторське резюме

У статті на прикладі Єврорегіону «Верхній Прут» розглянуто сучасні аспекти транскордонної співпраці регіонів України в рамках ініціативи ЄС Східне партнерство. Дано ретроспективу становлення транскордонних зв'язків Чернівецької області з регіонами Молдови та Румунії, показано їхню еволюцію – від трьохстороннього єврорегіону до реалізації проектів у рамках програм ЄС, проаналізовано ефективність реалізації Спільної операційної програми «Румунія-Україна-Республіка Молдова 2007-2013» для українського боку кордону. Також проведено дослідження громадської думки щодо впливу на неї євроінтеграційних процесів та транскордонного співробітництва. Визначено, що реалізація проектів не тільки позитивно впливає на розвиток регіону, але й є дієвим механізмом формування громадської думки щодо руху України в напрямку ЄС. Зроблено висновок про те, що трансрегіональна співпраця сьогодні відзначається пошуком нових моделей розвитку національних інфраструктур, до яких включаються енергетичні системи, транспортні і комунікаційні мережі. До цього ж долучається розробка спільної політики в галузі техногенно-екологічної безпеки, запобігання забруднення басейнів рік, а також розвиток рекреаційної діяльності і туризму, причому імплементація спільних стратегій має бути заснована і в тому числі на вирівнювання соціально-економічного та політичного розвитку прикордонних регіонів.

Ключові слова: єврорегіон, транскордонне співробітництво, «Верхній Прут», Східне партнерство, євроінтеграція, «Інструмент європейського сусідства й партнерства», регіональна політика.

Modern aspects of cross-border cooperation on the example of the functioning of Euroregion «Upper Prut»

O.O. HRUSHKO

Yuriy Fedkovych Chernivtsi national university, Chernivtsi, Ukraine,
E-mail: oleksiy.hrushko@gmail.com

Abstract

In the article the current aspects of cross-border cooperation between regions of Ukraine in the framework of the EU Eastern Partnership and in the frame of «Upper Prut» in particular are discussed. The retrospective of the establishment of cross-border ties of Chernivtsi oblast with the regions of Moldova and Romania and evolution of this cooperation (from Euroregion to implementation of the projects funded by EU programs) is given. Also the efficiency of the Joint Operational Programme «Romania-Ukraine-Republic of Moldova 2007-2013» for the Ukrainian side border is analyzed. The research of public opinion on influence of the European integration process and its cross-border cooperation was. It was determined that the CBC projects implementation not only positively affects on the development of the region, but also is an effective mechanism for the formation of public opinion on the movement of Ukraine towards the EU. It is concluded that trans-regional cooperation today is looking for new models of national infrastructures, which includes power systems, transportation and communication network. The development of a common policy on technogenic and ecological safety, prevention of pollution of river basins, and the development of tourism and recreational activities also must be included in such new model. The implementation of joint strategies must be established and have to include the equalization of socio-economic and political development of border regions.

Keywords: euroregion, cross-border cooperation, upper prut, eastern partnership, eurointegration, european neighbourhood and partnership instrument, regional policy.

Постановка проблеми. У сучасних умовах, коли процеси європейської інтеграції дещо загальмувалися і значною мірою ускладнилися, їх поглиблення на загальноєвропейському рівні потребує посилення інтегративних процесів у конкретних сферах. Такою є створена дещо раніше і такою, що потребує нових стимулів для розвитку подальшої співпраці, система Східного партнерства. Більше того, як зазначають дослідники, саме в її межах, на регіональному рівні формуються та реалізуються оновлені концепції європеїзації в межах ширшої

теорії соціального конструктивізму. Такими сьогодні можна вважати, наприклад, механізми експорту цінностей та певної адаптації організаційно-правових засад об'єднаної Європи у ряді країн-сусідів, до яких зокрема належить і Україна. До таких точок і, можна сказати, сфер співпраці належить і трансрегіональне співробітництво, яке спроможне примножувати інтеграцію, долаючи штучні бар'єри. Це саме той ефект, який на мові сучасної євроінтеграції багато хто з аналітиків кваліфікує як spillover effect [7, с. 51]. При цьому значною мірою у по-

зитивному ключі змінюється і роль держави. Як підкреслює вітчизняний дослідник Н.А. Мікула, чим більше співпрацюючих транскордонних територій, тим більше виникає зобов'язань з боку держави щодо «опіки» над суб'єктами ТКС. Зі свого боку, у ці процеси підтримки транскордонної співпраці підключаються Рада Європи та ЄС, формуючи власну регіональну політику, впроваджуючи загальноєвропейські пріоритети [9].

Таким чином, сучасні концептуальні підходи транскордонного співробітництва у сфері регіонального розвитку пропонують і діючим політикам, і громадськості переосмислити стереотипні уявлення про звичний адміністративно-територіальний устрій країни, що дістався у спадок від старої системи, про мешканців прикордонних територій, про розвиток у рамках прикордонної і транскордонної співпраці. Причому розгалужене співробітництво у контексті євро регіонів вповні вписується у сценарій «довгострокового зближення» через підписання угоди про асоціацію з ЄС [6, с. 269].

Аналіз досліджень і публікацій. Як свідчать численні наукові дослідження, з кінця ХХ ст. науковці виявляють велику зацікавленість до проблематики регіонального розвитку і транскордонного співробітництва за її значенням для розвитку сучасної Європи. Аналіз питань транскордонного співробітництва в Україні презентований достатньою кількістю масивних публікацій, проте ці проблеми за умов становлення відносин асоціації України та Європейського Союзу як чинника інтеграції нашої держави в ЄС вивчаються недостатньо, зокрема практично відсутній аналіз ефективності транскордонного співробітництва в рамках програм ЄС та його вплив на громадську думку. Значну увагу питанням транскордонного співробітництва приділяли такі зарубіжні учені, як З. Горжеляк, П. Еберхардт, Р. Федан, Т. Коморніцкі, Т. Лієвські, З. Макела, М. Ростішевські, А. Стасяк, З. Зьоло, Б. Борісов, М. Ілієва, Ю. Тей, Д. Віллерс, Ж. Марку, А. Зарді, та українські – П. Беленький, З. Бройде, В. Будкін, М. Долішній, В. Євдокименко, Є. Кіш, М. Козоріз, М. Лендєл, Ю. Макогон, М. Мальський, Н.М. Ільченко, Н. Мікула, І. Школа, С. Гакман та ін.

Відповідно, метою даного дослідження є з'ясування сучасного стану транскордонного співробітництва в Україні на прикладі Євrorегіону «Верхній Прут» та його вплив на громадську думку населення, що проживає на його території.

Виклад основного матеріалу. Регіональне співробітництво прикордонних областей України і сусідніх держав умовно можна розподілити на два базові напрямки. По-перше, це транскордонне співробітництво, що відбувається на кордоні України з ЄС, а особливо з його новими членами – нашими сусідами. По-друге, це транскордонне співробітництво у «новому

прикордонні», яке деякі українські дослідники визначають як сукупність історичних і знову створених соціально-економічних зв'язків по прикордонню колишніх радянських республік, зокрема України, РФ, Білорусі і Республіки Молдова. Як відомо, євро регіональна співпраця не відбувається просто, без проблем навіть серед західних країн. Так, близько 15 років, починаючи з 60-х років, відбувалося регіональне самоствердження одного з перших євро регіональних об'єднань між ФРН, Швейцарією і Францією, досвід якого для сьогодення вважається класичним. Причому, як відзначає відомий експерт з Молдови Валеріу Мошняга, сучасний європейський досвід також не завжди позитивний і досить часто демонструє, що політика у прикордонних регіонах «зберегла свій адміністративний, ієрархічний і бюрократичний характер». Особливо це справедливо для регіонів, які характеризуються сильною соціально-економічною асиметрією, наприклад для регіону на кордоні Німеччини і Польщі [11, с. 164].

Дещо детальніше зупинимось на діяльності та розвитку Євrorегіону «Верхній Прут». Звернення до його досвіду дає змогу проаналізувати реальні виміри співпраці Чернівецької області з сусідніми Ботошанським і Сучавським повітами, які є частиною Румунії, яка вже набула членство в ЄС. Окремі аспекти євро регіонального співробітництва віддзеркалені в експертних оцінках і знайшли відображення у громадській думці.

Євrorегіон «Верхній Прут» був створений 22 вересня 2000 р. за Угодою між: Чернівецькою областю України; Ботошанським та Сучавським повітами Румунії; Бельцьким та Єдинецьким повітами Республіки Молдова, відповідно до положень Договору про добросусідство і співробітництво між Україною та Румунією, Протоколу про тристороннє співробітництво між Урядами України, Республіки Молдова та Румунії, підписаного у м. Ізмаїлі 4 липня 1997 року [14, с. 468-480]. Основними напрямками його роботи є розвиток і вдосконалення торговельних та економічних відносин; розробка нових проектів співробітництва; розвиток і впровадження передових технологій. Важливим аспектом співпраці є також гуманітарна галузь – забезпечення міжвузівських зв'язків, розвиток і сприяння обмінам освітянських і культурно-спортивних осередків. Варто відзначити і те, що євро регіон є нетрадиційним, оскільки в його складі було створено нову структуру – екологічний євро регіон [13, с. 473]. Проте виникли розбіжності щодо пріоритетів його розвитку. Якщо українська сторона основне завдання вбачала у створенні екоєвро регіону, то румунські партнери базову ціль бачили у тому, щоб «захистити інтереси румунської нацменшини у Чернівецькій області» [11, с. 161]. У рамках економічної і екологічної співпраці (Центрально-європейська ініціатива) у Чернівцях у 2010 р. відбулася міжнародна конференція «Буковинський клас-

тер «Європи Регіонів», де зазначалося, що історична Буковина, знаходячись на перехресті європейських кластеризаційних процесів, могла б стати в сучасному європейському контексті зовсім «новим структурним утворенням у багатоелементній системі», де основними мотивами її громадян по обидві сторони кордону має стати «гармонізація внутрішньої транзитної сутності» і «відновлення європейської привабливості» [3, с. 1]. Проте, за оцінками чернівецької регіональної влади ще в 2010 році, транскордонне співробітництво в рамках даного євро регіону не принесло Чернівецькій та Івано-Франківській (яка була включена до складу пізніше) областям конкретних економічних результатів. Про це свого часу на прес-конференції розповів начальник управління зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності Чернівецької обласної адміністрації Сергій Куренной: «Євро регіон «Верхній Прут» існує більше 10 років. Проте до цих пір в його рамках не було реалізовано жодного транскордонного проекту. Євро регіон дуже швидко перетворився для української та молдовської сторін у декларативно-політичний клуб. Разом з тим румунській стороні вдалося залучити під нього значні гранти ЄС. Тому час переходити до співробітництва в практичній площині. Наразі найбільшим пріоритетом для нас є Спільна Операційна Програма транскордонного співробітництва «Румунія-Україна-Республіка Молдова 2007-2013», що фінансується ЄС» [15].

Ця програма не стала чимось новим для України. З боку Комісії Євросоюзу вже давно здійснювалися опрацювання механізмів співфінансування «дзеркальних» транскордонних проектів за рахунок програм PHARE в Румунії та TACIS CBC в Україні. «У період 2005 – першої половини 2006 рр. у межах програм «TACIS – PHARE» обсяг фінансування українських проектів склав 6,5 млн євро; румунських – 38,284 млн. євро. За цей час було реалізовано низку спільних українсько-румунських проектів, зокрема у сфері малого та середнього бізнесу, екології і навколишнього середовища, співробітництва на прикордонних водах, у забезпеченні культурних і освітніх потреб національної румунської меншини» [4, с. 107]. Найактивнішою в цьому контексті є Закарпатська область України, де обласною державною адміністрацією постійно проводиться підготовка конкурсних проектів за цією програмою суцільства та здійснюється попередній моніторинг проектних пропозицій прикордонних регіонів.

Крім того, ще в 2008 році Польщею за підтримки Швеції була представлена ініціатива Східне партнерство – політика Європейського Союзу (ЄС), що має на меті зміцнення відносин зі східними сусідами ЄС і є продовженням східного напрямку існуючої Європейської політики сусідства. Ця ініціатива передбачала участь 6 країн Східної Європи – України, Молдови, Білорусі, Грузії, Вірменії та Азербайджану.

До основних сфер, де пропонувалося зміцнити співпрацю, належали:

- робота над Угодою про асоціацію, яка включатиме комплексне порозуміння про зону вільної торгівлі між ЄС та 6 країнами-партнерами;
- фінансування комплексних програм, що мають покращити адміністративну структуру української влади;
- інтеграція з економіками країн ЄС, що передбачає зближення українського законодавства з законодавством ЄС та посилення енергетичної безпеки України;
- співпраця у боротьбі з корупцією, організованою злочинністю, нелегальною міграцією;
- реалізація програм, що спрямовані на подолання економічної і соціальної нерівності України, реалізація індивідуальних програм (охорона кордонів, допомога у ліквідації наслідків стихійного лиха, підвищення енергетичної ефективності та відновлюваних джерел енергії);
- посилення контактів між Україною та ЄС і між їх громадянами.

У червні 2008 року на саміті Ради ЄС ініціатива знайшла підтримку всіх представників членів ЄС. А 3 грудня Європейська Комісія прийняла цей проект, оприлюднивши комюніке «Східне партнерство». В проекті було зроблено акцент на створенні зони вільної торгівлі, підписанні угоди про асоціацію, лібералізації візового режиму для країн, що беруть участь у проекті, співпраці задля енергетичної безпеки, одночасно збільшивши фінансування проекту до 600 млн євро до 2013 року. 20 березня 2009 року Рада ЄС остаточно затвердила проект Східного партнерства, оголосивши про те, що його офіційний старт відбудеться 7 травня 2009 року у Празі. З точки зору транскордонного співробітництва проект Східного партнерства трансформувався в EaPТС – програми територіального співробітництва країн Східного партнерства, метою яких є сприяння сталому транскордонному співробітництву країн Східного партнерства з метою створення сприятливих умов для пошуку спільних рішень загальних проблем прикордонних територій. Конкретними завданнями є формування сприятливих умов для налагодження територіальної співпраці регіонів, розташованих уздовж кордонів між Вірменією та Грузією, Азербайджаном і Грузією, Білоруссю та Україною, Молдовою та Україною, з урахуванням особливості кожного прикордонного регіону, а також зміцнення потенціалу місцевих і регіональних державних і недержавних учасників регіонів для розробки та виконання транскордонних проектів у сфері покращення умов життя місцевих громад, розробки спільних рішень екологічних проблем та захисту від надзвичайних ситуацій та підтримці транскордонних контактів між людьми сфери культури, освіти та спорту [12]. Фінансування проектів планується шляхом виділення грантів на конкурсній основі. Тривалість

ЕаРТС була визначена протягом листопада 2012 – грудня 2015, проте була продовжена до кінця 2016. Для організацій з Чернівецької області, що є прийнятними до участі у Програмі ЕаРТС «Молдова-Україна», протягом 2014 було проведено семінари з пошуку партнерів та тренінги з проектного менеджменту, а на 2015 було оголошено конкурс проектів за економічним (з акцентом на розвиток сільських місцевостей), екологічним та освітньо-культурним (з акцентом на потреби молоді) напрямках.

Також, починаючи з 2007 року, для фінансування діяльності в рамках Європейської політики сусідства (співпраця з країнами, що межують з Європейським союзом), було запроваджено новий «Інструмент європейського сусідства й партнерства» (ІЕСП), який, починаючи з 2007 року, замінив чинні програми технічної допомоги ТАСІS. Його мета – надання допомоги Європейським Співтовариством з метою розвитку зони процвітання та добросусідства та її ефективнішого використання. Період дії - 2007-2013 роки. ІЕСП має новий спеціальний компонент для підтримки трансграничного співробітництва на кордонах ЄС. До 2006 року включно для фінансування трансграничної співпраці Комісія буде спрямовувати кошти за допомогою чинних інструментів у так звані «Програми сусідства». Нова фінансова ініціатива передбачає вироблення підходу, який у рамках фінансового та технічного співробітництва буде націлено на підтримку пріоритетів внутрішнього розвитку та збільшення відповідальності країн-сусідів. У рамках ІЕСП Програма сусідства Румунія-Україна 2004-2006 трансформувалася у Програму трансграничного співробітництва «Румунія-Україна-Республіка Молдова 2007-2013 рр.».

Мета програми – формування зв'язків між цими трьома країнами, для допомоги прикордонним областям у подоланні спільних проблем розвитку, співробітництва і пошуку спільних рішень. Операційна програма надає підтримку людям, які проживають на прикордонних територіях для розвитку економіки прикордонної території, для протистояння екологічним проблемам і підвищення їх готовності до надзвичайних ситуацій. Програма також сприятиме взаємодії між людьми і громадами, що проживають на прикордонних територіях. Фінансування ЄЖ Операційної програми складає 126,72 мільйона євро на період 2007 – 2013 рр. із завершенням усіх заходів до кінця 2015 року. Програма фінансується Європейським інструментом сусідства і партнерства і національними бюджетами країн-учасниць.

Спільна Операційна Програма Румунія-Україна-Республіка Молдова 2007-2013 стартувала одночасно з іншими програмами трансграничного співробітництва, які також є важливими для прийнятної території програми (наприклад, Спільна Операційна Програма Причорноморського басейну 2007-2013, Про-

грама Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна та Польща-Білорусь-Україна). Згідно з положеннями програми до її основної зони входять наступні території: повіти Сучава, Ботошань, Яси, Васлуй, Галаць і Тульча з Румунії; Одеська і Чернівецька області з України і вся територія Республіки Молдова. З метою позитивного впливу на співпрацю у прикордонній зоні додатково були включені деякі прилеглі території: повіт Бреїла з Румунії, Івано-Франківська, Вінницька області, а також десять районів Хмельницької і дванадцять районів Тернопільської області.

Для виконання своїх завдань програма спирається на обмежене число проблем, які з легкістю можна розв'язати на трансграничному рівні, та в рамках яких можна отримати максимальні результати на трансграничному рівні. Головна роль програми – підвищення ступеня співпраці на території програми і, таким чином, збільшення заходів, що стосуються розвитку мереж та інших форм партнерства і співробітництва. У світлі вищевикладених завдань було вирішено, що наступні пріоритети визначатимуть зміст Програми 2007-2013: створення більш конкурентоспроможної трансграничної економіки; подолання викликів навколишнього середовища і готовність до надзвичайних ситуацій; співпраця від людини до людини, маленькі проекти у соціальній та гуманітарній сферах. Проте у реалізації програми виникли загрози організаційного характеру, тому реалізація проектів з третього пріоритету розпочалася лише з 2011 року. Згідно з інформацією з офіційного сайту програми [16] організації з Чернівецької області брали участь у реалізації 16 з 63 проектів, та лише в 4 вони виступали аплікантами. Реалізація проектів за першим, економічним, та другим, екологічним, пріоритетами розпочалася лише з середини 2012 року. Найбільшими проектами для Чернівецької області стали проекти Новоселицької районної державної адміністрації «Підвищення безпеки життєдіяльності в долині річки Прут» (майже 1,3 млн. євро), Чернівецького національного університету «Історична та етнографічна спадщина – частина сталого розвитку туризму на Буковині» (майже 1,5 млн. євро) та Чернівецької міської громадської організації «Бізнес-центр» – «Долаючи кордони: розвиток гірського туризму» (близько 0,5 млн. євро).

Реалізація проектів за другим конкурсом проектних заявок (проведено у грудні 2011 – лютому 2013) розпочалася з кінця 2013 року, так само як і великих інфраструктурних проектів. Слід відзначити, що за результатами другого конкурсу Чернівецька область значно збільшила кількість проектів, що реалізується, а також розширила географію реалізації. Зокрема слід відзначити такі великі проекти, як «Використання європейського досвіду по боротьбі з ерозією ґрунтів у Кіцманському районі» (1,2 млн. євро), «Медицина в надзвичай-

них ситуаціях та випадках – швидка відповідь транскордонним викликам» (близько 1 млн. євро, Новоселицька центральна районна лікарня), «Поліпшення екологічної ситуації в басейнах річок Прут та Дністер шляхом покращання систем очистки стічних вод у Чернівцях та Дрокії» (майже 1,2 млн. євро, Чернівецька міська рада), а також великий інфраструктурний проект «Попередження і захист від паводків у верхній частині басейнів річок Прут і Сірет шляхом впровадження сучасної системи моніторингу з автоматичними станціями EAST AVERT», за яким передбачено виділення трьома чернівецьким організаціям (Дністровсько-Прутке басейнове управління водних ресурсів, Чернівецький обласний центр з гідрометеорології, ДНТЦ «Екоресурс») сумарного бюджету у 4,5 млн. євро на облаштування мережі автоматичних станцій та системи моніторингу рівня води на річках Чернівецької та Івано-Франківської областей. Загальна кількість проектів за другим конкурсом заявок, що реалізується в Чернівецькій області, складає близько сорока.

Що є цікавим, згідно з вимогами програми, кожен проект на стадії підготовки повинен був передбачити бюджет та заходи щодо висвітлення його заходів та досягнутих результатів у пресі [5, с. 9]. Це привело до того, що, починаючи з весни 2011 року та донині в обласних та районних газетах Чернівецької області щомісяця публікується від 3 до 20 (в середньому 8-10) статей чи заміток з приводу транскордонного співробітництва за програмами ЄС.

У цьому зв'язку було проведено оцінку ефективності даних заходів, зокрема протягом березня-травня 2013 року автором було проведено цільове анкетування з питань обізнаності громадян щодо транскордонного та міжрегіонального співробітництва, їх ставлення до такої співпраці та рівня висвітлення програмних заходів у засобах масової інформації. Опитувалося населення Чернівецької та Івано-Франківської областей (оскільки ці два регіони входять до складу Єврорегіону «Верхній Прут» та у повному обсязі – до програмної території програми 2007-2013 років), генеральна сукупність складала 1880,8 тис. осіб (79,23% всього населення області, опитувалися особи віком старше 18 років). Всього опитано (вибірка) 1319 осіб при довірчій ймовірності (точності) у 97% та довірчому інтервалі (похибка) 3%. Під час опитування було дотримано квоти за місцем проживання населення (42,99% міського населення) та статтю (47,01% чоловіків).

Проаналізувавши отримані результати можна стверджувати, що євроінтеграційні прагнення нашої країни в регіоні сприймаються вельми позитивно. Так, за інтеграцію до Європейського Союзу висловлюється 77,26% респондентів, нейтральне ставлення до цього процесу виявили 13,26% опитаних і лише 9,48% визначили своє ставлення до цього питання, як «негативно».

Рівень обізнаності населення у питаннях

єврорегіональних та транскордонних програм залишається доволі низьким. Так, певною інформацією про єврорегіони «Верхній Прут» та «Карпатський Єврорегіон» володіє лише 22,97% відсотка респондентів. 46,7% опитаних не мають жодного уявлення про такі інституції, та 30,33% лише чули ці назви із засобів ЗМІ та інших промоційних матеріалів. Подібна ситуація викреслюється і відповідно до програми транскордонного співробітництва «Румунія-Україна-Республіка Молдова 2007-2013». Відсоток обізнаних громадян тут складає 15,47%, назва програми здається відомою 26% респондентів, 58,53% відсотка не мають уявлення про існування такої програми.

Цікавими виявилися результати обробки даних по пріоритетних напрямках розвитку міжрегіональної співпраці (допускалася множина відповідь, не більше 3 варіантів). Так, переважна більшість респондентів висловилися за необхідність розвитку відносин у інфраструктурній сфері (71,27%), туризму (76,95%) та підприємстві (53,30%).

Також у результатах опитування значна роль відведена співробітництву у медичній галузі (32,75%) та заходах з подолання та запобігання наслідкам з надзвичайних ситуацій (23,88%). 18,65% опитаних вважають, що увагу слід приділяти співпраці і в екологічній сфері. Та, на думку лише небагатьох респондентів, обмін досвідом та технологіями у сфері освіти (7,13%) й інформаційної співпраці (5,08%) сприятиме розвитку регіонів в цілому та Чернівецької області зокрема. Напрочуд низькими виявилися результати щодо співпраці у сфері культури (7,66%) та спорту (3,34%). На думку автора, це можна пояснити тим, що співпраця у цих сферах у прикордонній сфері й без того розвинута, тому опитувані не вважали за потрібне приділяти їм увагу в сфері розвитку відносин. В цілому ж можна констатувати, що пріоритети спільної операційної програми відповідають очікуванням населення.

Залишається проблемним і питання висвітлення транскордонного та міжрегіонального співробітництва у державних і місцевих ЗМІ. Так, на думку більшості опитаних (56,41%), актуальна інформація подається нерегулярно та/або в недостатньому обсязі, що не дає можливості в достатній мірі оцінити значимість проектів, їх економічну та гуманітарну ефективність для регіону, абсолютно незадоволеними є 29,64%. Поданою інформацією задоволені лише 13,95% респондентів.

Проте результати опитування дають змогу говорити про загальну позитивну оцінку існування та реалізації подібної кооперації та співпраці. Так, 36,01% громадян, які брали участь в анкетуванні, висловили думку про поліпшення соціально-економічного становища в регіоні завдяки впровадженню проектів у рамках зазначених програм. 44,05% вважають цей вплив несуттєвим і

лише 19,94% зазначили своє незадоволення.

Цікавим виявився аналіз та співставлення певних пунктів анкетування. Зокрема, респонденти, що позитивно сприймають питання євроінтеграції України, визначили серед пріоритетів подальшої співпраці наступні напрямки: інфраструктура (69,68%), медицина (36,16%), туризм (82,14%), підприємництво (52,99%), екологія (19,14%) та освіта (8,24%).

Щодо респондентів, які виявилися знайомими із реалізацією транскордонних програм, їх проєктами та результатами діяльності, то ці громадяни переважно більшістю (91,18%) вважають такі проєкти важливими для соціально-економічного, інфраструктурного та технологічного розвитку Чернівецької області і прикордонних територій.

Тобто можна констатувати, що реалізація проєктів не тільки позитивно впливає на розвиток регіону, але й є дієвим механізмом формування громадської думки щодо руху України в напрямку ЄС. Сьогодні в рамках зазначеної поточної програми транскордонного співробітництва проводиться підготовка наступної, «Румунія-Україна 2014-2020».

Висновки. Підводячи деякі підсумки, можна констатувати, що важливим напрямком у розвитку відносин у контексті політики сусідства в регіоні ЦСЄ є транскордонне співробітництво. В умовах системних політичних та економічних трансформацій глобалізація економіки породжує багато складних проблем і суперечностей. Конфлікт між національним та глобаль-

ним виступає однією з рушійних сил світового розвитку. Причому чимало проблем може бути вирішено через надання процесам регіоналізації нових вимірів. Трансрешональна співпраця сьогодні відзначається пошуком нових моделей розвитку національних інфраструктур, до яких включаються енергетичні системи, транспортні і комунікаційні мережі. До цього ж долучається розробка спільної політики в галузі техногенно-екологічної безпеки, запобігання забруднення басейнів рік, а також розвиток рекреаційної діяльності і туризму. На основі регіональної прикордонної співпраці, як свідчить набутий досвід співпраці у рамках досліджуваного Євросрешона «Верхній Прут», найбільші здобутки отримані у сферах боротьби з надзвичайними ситуаціями, екології, освіти, науки та туризму, що є однією з засад сталого розвитку цього регіону у контексті євроінтеграційних зусиль України на сучасному етапі. Зрозуміло, що в подальшому це має трансформуватися в інноваційний регіональний розвиток та гідні економічні зв'язки за умови мінімізації розбіжностей розвинутої між прикордонними регіонами Румунії, Республіки Молдова та України в соціально-економічній та політичній площинах. Причому імплементація спільних стратегій має бути заснована не тільки на базових угодах євросрешональної співпраці, а й операційному розвитку транскордонного співробітництва та розширення зв'язків на інституційному рівні як органів місцевого самоврядування, так і дієвих осередків громадянського суспільства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Щорічна Брошура. – Спільна Операційна Програма Румунія-Україна-Республіка Молдова 2007-2013 [Текст]. – Б.м.: б.в., 2010. – 31 с.
2. Брі М. Європейські інструменти українсько-румунського транскордонного співробітництва [Текст] / Мірчо Брі, Хорга Іоанн // Україна – Румунія – Молдова: історичні, політичні та культурні аспекти взаємин у контексті європейських процесів: Зб. наук. праць / за заг. ред. А.М. Круглашова. – Чернівці: Букрек, 2009. – Т. III. – С. 302-318.
3. Буковинський кластер «Європи Регіонів» / Bukovinian Cluster of the «Europe of Regions» [Текст]. – Чернівці, 2010. – 40 с.
4. Вплив транскордонного співробітництва на регіональний розвиток в Україні [Текст] // Конгрес місцевих та регіональних влад України: Проблеми регіональної політики України. Стан місцевого самоврядування та правова політика Конгресу: зб. документів і матеріалів (грудень 2003 р.); Конгрес місцевих та регіональних влад України; упоряд. В.А. Негода, В.М. Тихонов. – К.: [б.в.], 2004. – 176 с.
5. Другий конкурс проєктних пропозицій. Листопад 2011. – Спільна Операційна Програма Румунія-Україна-Республіка Молдова 2007-2013 [Текст]. – Б.м.: б.в., 2011. – 16 с.
6. Копійка В.В. Розширення Європейського Союзу та Україна [Текст] / Валерій Копійка. – К.: Логос, 2008. – 352 с.
7. Кустарев А. Евросоюз и интеграция Европа [Текст] / Александр Кустарев // Pro et Contra. – 2012. – Январь-апрель. – С. 50-67.
8. Матвієнко В.М. Євросрешона [Текст] / В.М. Матвієнко, Н.М. Рябчук // Українська дипломатична енциклопедія у 2-х т. – Т. 1. – К.: Знання України, 2004. – 472 с.
9. Мікула Н.А. Транскордонне співробітництво в умовах інтеграційних процесів України / Надія Анатоліївна Мікула. – Автореф. дис. ... д-ра економ. наук за спец.: 08.10.01 – Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка; НАН України. Ін-т регіон. дослідж. – Л., 2005. – 40 с.
10. Мікула Н.А. Транскордонне співробітництво [Текст]: Посібник / Н.А. Мікула, В.В. Толкованов. – К.: Крамар, 2011. – 259 с.
11. Мошняга В. Молдово-румыно-украинские еврорегионы: реальность и ожидания [Текст] / Валерій Мошняга // Регіони Східної Європи: інтеграційні очікування та конфронтаційні небезпеки. Матеріали Міжнар. наук. конф., Чернівці, 18-19 вересня 2000. – Чернівці: Букрек, 2000. – С. 155-168.
12. Официальный сайт территориального сотрудничества стран Восточного партнёрства [Электронный

- ресурс]. – Режим доступа: <http://www.eaptc.eu/ru/eaptc-program.html> - Назва з екрана
13. Рябчук Н.В. Єврорегіон «Верхній Прут» [Текст] / Н.В. Рябчук // Українська дипломатична енциклопедія у 2-х т. – Т. 1. – К.: Знання України, 2004. – С. 473-474.
14. Сучасна єврорегіональна політика України, Румунії, Молдови // Україна-Румунія-Молдова: історичні, політичні та культурні аспекти взаємин. Міжнар. наук. конф., 16-17 травня 2001 р. – Чернівці: Букрек, 2002. – С. 468-480.
15. Трансграничное сотрудничество не пошло дальше разговоров [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ru.molbuk.ua/news/30871-rus_transkordonne-spivrobitnictvo-ne-pishlo-dali.html – Название с экрана.
16. Awarded projects of Romania-Ukraine-Republic of Moldova Cross Border Cooperation [Electronic resource]. – Regime to access: <http://www.ro-ua-md.net/projects/awarded-projects/> – Title from screen.

Стаття надійшла до редакції 04.07.2015

REFERENCES:

1. 2010. Shchorichna broshyura (Annual Brochure). – Joint Operational Programme Romania-Ukraine-Republic of Moldova 2007-2013, 31 p.
2. Bri M. Yevropeys'ki instrumenty ukrainsko-rumunskogo transkordonnogo spivrobitnytstva (European tools of Ukrainian-Romanian cross-border cooperation) // *Ukraina – Rumuniya – Moldova: istorichni, politichni ta kulturni aspekty vzayemyn u konteksti yevropeyskykh protsesiv*. Chernivtsi: Bukrek, 2009. Vol.III, 302-318 pp.
3. Bukovinskiy klaster «Yevropy Regioniv» / Bukovinian Cluster of the «Europe of Regions». Chernivtsi, 2010, 40 p.
4. Vplyv transkordonnogo spivrobitnytstva na regionalnyi rozvytok v Ukraini (The impact of cross-border cooperation on regional development in Ukraine) // *Kongres mistsevykh ta regionalnykh vlad Ukrainy: Problemy regionalnoyi polityky Ukrainy. Stan mistseвого samovryaduvannya ta pravova polityka Kongresu*. K., 2004, 176 p.
5. Drugiy konkurs proektnykh propozyitsiy. Lystopad 2011 (2nd Call for proposals. November 2011). - Joint Operational Programme Romania-Ukraine-Republic of Moldova 2007-2013, 16 p.
6. Kopyyka V.V. Rozshyrennya Yevropeyskogo Soyuzu ta Ukraina (Expansion of the European Union and Ukraine). – Kyiv, Logos, 2008, 352 p.
7. Kustarev A. Yevrogosudarstvo i integrat Evropa (Eurocountry and Europe as integrator) // *Pro et Contra, January-April 2012*, 50-67 pp.
8. Matviyenko V.M. Yevroregion (Euroregion) // *Ukrainska dyplomatychna entsyklopediya: in 2 vol.. Vol. 1*, Kyiv, Znannya Ukrainy, 2004, 472 p.
9. Mikula N.A. Transkordonne spivrobitnytstvo v umovakh integratsiynykh protsesiv Ukrainy (Cross-border cooperation in terms of integration of Ukraine) // *Avto-ref. dis. na zdobuttya naukovoogo stupenya doktora ekonomichnykh nauk za spetsialnistyu: 08.10.01 – Rozmishchennya produktyvnykh syl i regionalna ekonomika; NAN Ukrainy. In-t region. doslidzh.* Lvov, 2005, 40 p.
10. Mikula N.A., Tolkovanov V.V. Transkordonne spivrobitnitstvo (Crossborder cooperation) // *Posibnik. Kyiv, Kramar*, 2011, 259 p.
11. Moshnyaga V. Moldovo-rumuno-ukrainskie yevroregiony: realnost' i ozhydaniya (Euroregions of Moldova, Romania and Ukraine: expectations and reality) // *Regiony Shhidnoi Yevropy: integratsiyni ochikuvannya ta konfrontatsiyni nebezpeky* / Materiali Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii, Chernivtsi, 18-19 sentyabrya 2000. – Chernivtsi, Bukrek, 2000, 155-168 pp.
12. Ofitsialnyi sait territorialnogo sotrudnichestva stran Vostochnogo partnyorstva (Official portal of territorial cooperation of Eastern partnership countries). - Regime to access: <http://www.eaptc.eu/ru/eaptc-program.html>
13. Ryabchuk N.V. Yevroregion «Verhniy Prut» (Euroregion Upper Prut) // *Ukrainska dyplomatychna entsyklopediya: in 2 vol.. Vol. 1*, Kyiv, Znannya Ukrainy, 2004, 473-474 pp.
14. Suchasna yevroregionalna politika Ukrainy, Rumunii, Moldovy (Modern euroregional politic of Ukraine, Romania and Republic of Moldova) // *Ukraona-Rumuniya-Moldova: istorychni, politychni ta kulturni aspekty vzayemyn. Mizhnarodna naukova konferentsiya*, 16-17 travnya 2001. Chernivtsi, Bukrek, 2002. 468 – 480 pp.
15. Transgranichnoe sotrudnichestvo ne poshlo dalshe razgovorov (Cross-border cooperation has not gone beyond talks). - Regime to access: http://ru.molbuk.ua/news/30871-rus_transkordonne-spivrobitnictvo-ne-pishlo-dali.html
16. Awarded projects of Romania-Ukraine-Republic of Moldova Cross Border Cooperation. - Regime to access: <http://www.ro-ua-md.net/projects/awarded-projects/>

Грушко Олексій Олександрович – здобувач
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Адреса: 58012, м. Чернівці, вул. Коцюбинського, 2
E-mail: oleksiy.hrushko@gmail.com

Hrushko Oleksiy Oleksandrovych – applicant
Yuriy Fedkovych Chernivtsi national university
Address: 2, Kotsyubynskog Str., Chernivtsi, 58012, Ukraine
E-mail: oleksiy.hrushko@gmail.com